

NORME I TEHNIČKO ZAKONODAVSTVO O SIGURNOSTI PROIZVODA

8. prosinca 2010.

Mirko Vuković, dipl. ing. el.

Ulica grada Vukovara 78, Zagreb, tel. 01 610 60 95 ♦ faks: 01 610 93 21 ♦ <http://www.hzn.hr>

Propisi

- **Propis:** dokument koji sadržava obvezna zakonska pravila, a donosi ga upravno tijelo (HRN EN 45020 :2007, 3.6)
- **Tehnički propis:** propis u kojemu se tehnički zahtjevi daju izravno ili upućivanjem na normu, tehničku specifikaciju ili kodeks dobre prakse, ili pak uključivanjem sadržaja tih dokumenata. Tehnički propis može se dopuniti tehničkim uputama, tj. dostatnim odredbama koje opisuju načine ispunjavanja zahtjeva u propisu (HRN EN 45020 :2007, 3.6.1)

Tehnički propisi

Cilj tehničkih propisa:

- osiguranje zaštite zdravlja i života ljudi, životinja i okoliša od opasnosti i negativnog utjecaja koje mogu izazvati tehnički proizvodi, procesi i usluge
- uređivanje pitanja tržišta u slučaju zakazivanja tržišnih mehanizama kad zbog određenih djelovanja dolazi do znatnijeg nejednakog postupanja prema nekim stranama

Za izradbu, donošenje i provedbu tehničkih propisa odgovorna je država i njezina mjerodavna tijela

Uloga nevladinih organizacija u donošenju i provedbi tehničkih propisa

- Određene zadaće u svezi s izradbom tehničkih propisa moguće je i korisno delegirati na nevladine organizacije.
- Normirna tijela mogu npr. dobiti mandat za pripremu norma koje će biti komplementarne tehničkim propisima.
- Mjerodavna državna tijela mogu upućivanjem na norme uključiti određene norme u tehničko zakonodavstvo.

Za donošenje i provedbu tehničkih propisa samo državne vlasti imaju ustavnu legitimaciju i ne mogu delegirati pravo zakonodavnog odlučivanja na neovlaštene strane i krugove bez takve legitimacije.

Normizacija

Normizacija:

- instrument za postizanje najboljeg stupnja uređenosti i olakšavanje tehničke suradnje u danome području
- provode je proizvođači za svoje potrebe i potrebe svojih korisnika
- u procesu normizacije primjenjuju se međunarodno dogovorena načela kao što su otvorenost, konsenzus i razvidnost

Norme:

- sporazumi između svih bitnih interesnih skupina za njihove vlastite potrebe
- uspostavljaju se u tehničkim odborima u kojima se izrađuju norme
- temelje se na konsenzusu svih sudionika
- kodificiraju najbolju tehničku praksu te one obično predstavljaju stanje tehnike
- normizacija koja se odvija u okviru priznatih normizacijskih tijela prati potrebe zainteresiranih strana
- daju doprinos sigurnosti odgovarajućeg predmeta normizacije (premda ne bi bilo ispravno reći da je to i glavni cilj normizacije)
- platforme koje omogućuju veću socijalnu uključenost i angažman u tehnici te konvergenciju i funkcionalnu kompatibilnost u svim granama industrije

Za izradbu i objavljivanje norma odgovorna su priznata normirna (najčešće privatna) tijela

Definicija i predmet normizacije

(ISO upute 2, HRN EN 45020)

Definicija:

- djelatnost uspostavljanja odredaba za opću i opetovanu uporabu koje se odnose na postojeće ili moguće probleme radi postizanja najboljeg stupnja uređenosti u danom kontekstu

Predmet normizacije:

- predmet koji treba normirati, u širem smislu "proizvod, proces ili usluga", a podrazumijeva se da on na isti način obuhvaća npr. bilo koje gradivo, sastavnicu, opremu, sustav, sučelje, protokol, postupak, funkciju, metodu ili djelatnost
- normizacija se može ograničiti na određene aspekte predmeta, npr. za cipele mogu se posebno normirati njihovi veličinski brojevi i kriteriji izdržljivosti

Definicija norme

(ISO upute 2, HRN EN 45020)

- dokument donesen **konsenzusom** i odobren od **priznatoga tijela** koji daje pravila, upute ili značajke za opću i višekratnu uporabu za djelatnosti ili njihove rezultate
- jamči najbolji stupanj uređenosti u danom kontekstu
- temelji se na provjerenim znanstvenim, tehničkim i iskustvenim rezultatima
- norme se smatraju tehničkim pravilima, na temelju njihova statusa kao norme, njihove dostupnosti javnosti i mogućnosti da se u skladu sa stanjem tehnike mijenjaju ili prerađuju

Konsenzus

- opće slaganje koje se odlikuje odsutnošću razlika u bitnim pitanjima između većine zainteresiranih strana, u kojem se nastoje uzeti u obzir gledišta svih zainteresiranih strana te uskladiti oprečna stajališta
- konsenzus nužno ne znači jednoglasnost

Glavni ciljevi normizacije

- **Osiguranje prikladnosti:** sposobnost proizvoda, procesa ili usluge da u određenim uvjetima služi određenoj namjeni

- **Zamjenjivost:** sposobnost jednoga procesa, proizvoda ili usluge da se upotrebljava umjesto drugoga proizvoda, procesa ili usluge:
 - funkcionalna
 - dimenzijska

Glavni ciljevi normizacije (nastavak)

- **Upravljanje raznolikošću:** odabir optimalnoga broja veličina, nazivnih vrijednosti, stupnjeva itd. kako bi se zadovoljile prevladavajuće potrebe
- **Spojivost:** prikladnost procesa, proizvoda i usluga koje treba upotrebljavati zajedno pod specifičnim uvjetima
- **Sigurnost:** nepostojanje neprihvatljiva rizika od nastanka štete
- **Zaštita okoliša:** čuvanje okoliša od neprihvatljivih šteta prouzročenih djelovanjima proizvoda, procesa i usluga
- **Zaštita proizvoda:** zaštita proizvoda od škodljivih utjecaja pri njegovoj uporabi, prijevozu ili skladištenju

Primjer ciljeva normizacije

(Ciljevi hrvatske normizacije: Zakon o normizaciji, Narodne novine, 163/03)

- povećanje razine sigurnosti proizvoda i procesa, čuvanje zdravlja i života ljudi te zaštita okoliša
- promicanje kvalitete proizvoda, procesa i usluga
- osiguranje svrsishodnog korištenja rada, gradiva i energije
- poboljšanje proizvodne učinkovitosti ograničenjem raznolikosti, osiguranjem spojivosti i zamjenjivosti
- uklanjanje tehničkih zapreka u međunarodnoj trgovini

Koristi od normizacije

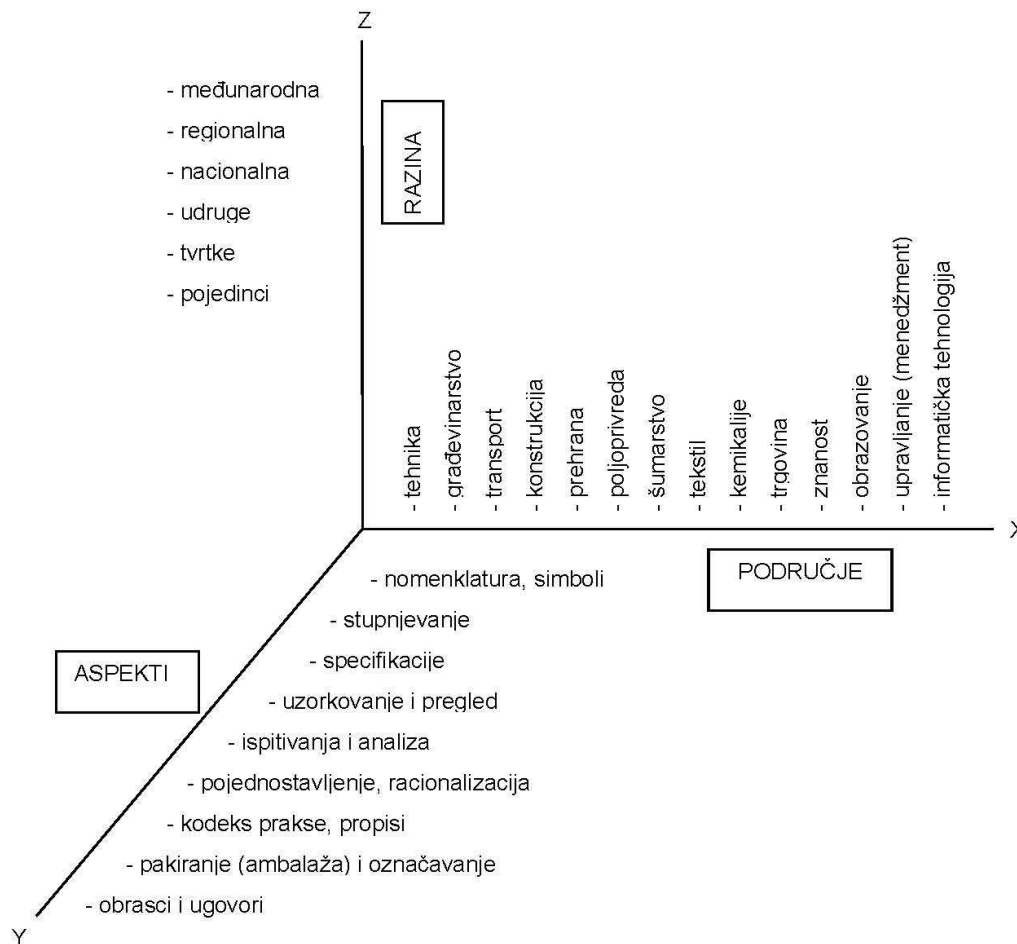
- optimalna ekonomska rješenja za tehničke probleme koji se često ponavljaju
- sigurnost, zaštita zdravlja i imovine od opasnosti zbog požara, eksplozija, kemikalija, zračenja, elektriciteta
- osiguranje zamjenjivosti i funkcionalne spojivosti
- temelj za ugovaranje i ocjenu kvalitete u trgovini
- upute za sustave upravljanja kvalitetom
- upute za sustave upravljanja okolišem
- olakšavanje komunikacija u svim sferama

Atributi normizacije

- ❑ **Razina:** međunarodna, regionalna ili nacionalna, razina, razina tvrtke, udruge itd.
- ❑ **Predmet:** tehnika, graditeljstvo, transport, prehrana, tekstil, upravljanje itd.
- ❑ **Aspekt:** specifikacija, ispitivanje i analiza, pakiranje i označivanje itd.

Napomena: Jednom normom može biti obuhvaćeno više aspekta (specifikacija proizvoda, uzorkovanje, ispitivanje, pakiranje, označivanje itd.)

Atributi normizacije

Norme i zakonodavstvo

Načela o slobodi kretanja roba u EU

- “Proizvodi koji su zakonski proizvedeni i stavljeni na tržište u jednoj zemlji Zajednice mogu načelno slobodno kretati unutar Zajednice”. (Isto načelo vrijedi i za proizvode proizvedene u trećim zemljama i zakonski stavljene na tržište u jednoj od zemalja EU-a.)
- “Zapreke trgovini koje potječu od razlika nacionalnih zakonodavstava prihvatljive su samo ako za sprečavanje takvih trgovinskih kretanja postoje presudni razlozi zbog zaštite zdravlja, sigurnosti ili zaštite okoliša, te ako za to ne postoji alternativno rješenje koje bi stvorilo manje zapreke trgovini. Čak i tada propisi moraju zadovoljavati zahtjeve da mora postojati uzročni odnos između mjere i njezine svrhe te da propis mora biti *razmjeran* svrsi kojoj služi”.

Ostvarenje cilja Europske unije o slobodi kretanja roba

Zahtijeva usklađivanje:

- tehničkog zakonodavstva
- tehničkih norma i
- postupaka ocjene sukladnosti

Zakonodavstvo Europske unije

Propisi

- pravni akti koji imaju opću primjenu koja je obvezujuća u njihovoj cijelosti i koji su izravno primjenjivi na sve države članice bez potrebe da ih pojedine države članice ozakone na svojem području

Odluke

- pravni akti koji mogu biti upućeni državama ili pravnim osobama i za njih su u cijelosti obvezatni

Preporuke i mišljenja

- Vijeće ministara i Komisija mogu donositi preporuke ili davati mišljenja, ali ona nisu zakonski obvezatna

Zakonodavstvo Europske unije

Direktive

- pravni akti upućeni jednoj ili više država članica koji obvezuju države članice u pogledu rezultata koji se direktivama žele postići
- ne mogu se primjenjivati izravno
- izbor načina i metoda kako će prenijeti djelovanje direktive u svoje nacionalno zakonodavstvo prepušta se državama članicama
- direktive uvijek zahtijevaju provedbeni akt države članice i taj akt mora biti pravno obvezujući
- direktiva ne može proizvesti zakonske obveze na pojedince ili pravne osobe, ali ona odlukom Europskoga suda svojim izravnim djelovanjem potvrđuje prava pojedinaca u odnosu na državu i državna tijela

Značajke tradicionalnog tehničkog zakonodavstva (starog pristupa)

- propisima se definiraju iscrpne tehničke specifikacije za posebne proizvode
- potreba za češćim posuvremenjivanjem radi prilagodbe tehničkom napretku
- nadzor od strane državnih vlasti prije stavljanja proizvoda na tržište

Posljedice: dugotrajan postupak izradbe izazivao velik zastoje u usklađivanju

Novi pristup

Novi pristup:

Rezolucija Vijeća iz 1985. godine

Opći pristup:

Rezolucije Vijeća iz 1989. i 1993. godine

Revizija 2008. godine:

Odluka Europskoga parlamenta i Vijeća o općem okviru za stavljanje proizvoda na tržište 2008/768/EC i

Uredba 2008/765/EC kojom se utvrđuju zahtjevi za akreditaciju i nadzor nad tržištem

Odluka 2008/768/EC

- Utvrđuje zajednički okvir za opća načela i referentne odredbe za sastavljanje zakonodavstva Zajednice kojim se usklađuju uvjeti za stavljanje na tržište proizvoda (provodi usklađivanje zakonodavstva Zajednice).
- Zakonodavstvo Zajednice može odstupati od tih općih načela i referentnih odredaba ako je prikladno uzimati u obzir specifičnosti dotičnog sektora, posebno ako u njem već djeluju sveobuhvatni zakonski sustavi.

Opća načela (Odluka 2008/768/EC)

- ❑ Proizvodi koji se stavljaju na tržište Zajednice moraju biti u skladu s cjelokupnim primjenjivim zakonodavstvom.
- ❑ Kad stavljaju proizvode na tržište Zajednice, gospodarski subjekti moraju u skladu sa svojom odgovarajućom ulogom u opskrbnom lancu biti odgovorni za sukladnost svojih proizvoda s cjelokupnim primjenjivim zakonodavstvom.
- ❑ Gospodarski subjekti moraju biti odgovorni za osiguranje da svi podaci koje oni daju o svojim proizvodima budu točni, potpuni i u skladu s primjenjivim pravilima Zajednice.

Vodeća načela o usklađivanju

(Odluka 2008/768/EC)

- ❑ Usklađeno se zakonodavstvo Zajednice u području zaštite javnog interesa mora ograničiti na utvrđivanje bitnih zahtjeva kojima se određuje razina zaštite, a ti se zahtjevi moraju izražavati u smislu rezultata koje treba postići.
- ❑ Kad ograničavanje na bitne zahtjeve nije moguće ili nije prikladno sa stajališta cilja osiguranja prikladne zaštite potrošača, zaštite zdravlja i okoliša ili drugih aspekata zaštite javnog interesa, u zakonodavstvu Zajednice za usklađivanje mogu se utvrđivati detaljne specifikacije.
- ❑ Kad se zakonodavstvom Zajednice za usklađivanje utvrđuju bitni zahtjevi, njime se mora osigurati pozivanje na usklađene norme prihvaćene u skladu sa Direktivom 98/34/EC koje moraju izražavati te zahtjeve u tehničkom smislu i koje će osiguravati pretpostavku o sukladnosti s tim zahtjevima, pri čemu se zadržava mogućnost da se ta razina zaštite utvrdi drugim sredstvima.

Načela uporabe usklađenih norma

- usklađene norme uvijek ostaju dragovoljne
- proizvođači mogu slobodno odabrati svako drugo prikladno rješenje kako bi osigurali da njihovi proizvodi budu u skladu s „bitnim“ zakonskim zahtjevima
- prednost je primjene usklađenih norma u tome što one osiguravaju proizvođačima tzv. „pretpostavku o sukladnosti“ sa zakonskim zahtjevima
- u skladu s Odlukom 2008/768/EC bitni zahtjevi trebaju biti formulirani tako da se omogući ocjena sukladnosti s njima čak u slučaju nepostojanja usklađenih norma ili kad proizvođač odabere mogućnost da neće primjenjivati koju usklađenu normu

Načela uporabe usklađenih norma

- državne vlasti i tijela za ocjenu sukladnosti ne smiju nametati primjenu usklađenih norma
- ako proizvođač primjenjuje usklađene norme mjerodavne vlasti i tijela za ocjenu sukladnosti moraju pretpostavljati sukladnost dotičnih proizvoda sa zakonskim zahtjevima čija su rješenja dana u tim normama
- uporaba usklađenih norma ima za proizvođače prednost jer na predvidljiv i službeno prihvaćen način olakšava utvrđivanje sukladnosti

Normizacijski zahtjev

- Mehanizam kojim Komisija zahtijeva od europskih normiranih organizacija da razviju i prihvate europske norme kao potporu europskom zakonodavstvu
- Norme prihvaćene na zahtjev Europske komisije obuhvaćaju ključna područja kao što su zaštita zdravlja i sigurnost, zaštita okoliš i energetska djelotvornost.
- Direktiva 98/34/EC zahtijeva da se prije upućivanja bilo kojeg zahtjeva za normizaciju europskim normizacijskim organizacijama Komisija preko Savjetodavnog odbora savjetuje s državama članicama. Ona utvrđuje temelj za postojeći europski normizacijski sustav koji se u biti temelji na ključnim odgovornostima europskih i nacionalnih normizacijskih tijela.
- Europske normizacijske organizacije nisu zakonski obvezne poduzeti zahtijevani normizacijski rad; odluku o tome donose one nakon savjetovanja interesnih skupina organiziranih na nacionalnoj razini

Opći pristup ocjeni sukladnost

(Odluka Vijeća 90/683/EEC i 93/465/EEC)

Temelji se na:

- unutrašnjim nadzornim radnjama proizvođača nad konstrukcijom i proizvodnjom
- tipnom ispitivanju koje provode neovisna tijela koja imaju svojstvo treće strane koje se kombinira s radnjama na unutrašnjem nadzoru nad proizvodnjom
- ovjeravanju oblikovnog i tehničkog rješenja i proizvodnje jedinica koje provode neovisna tijela koja imaju svojstvo treće strane ili
- odobrenju sustava osiguranja kvalitete koje provode neovisna tijela koja imaju svojstvo treće strane
- uređuje pravila za stavljanje i uporabu oznake sukladnosti CE
- integrira u module suvremene metoda koje se odnose na sustave upravljanja kvalitetom

EC izjava o sukladnosti

Sastavljanjem EC izjave o sukladnosti proizvođač preuzima odgovornost za sukladnost proizvoda:

EC izjava o sukladnosti:

- ❑ deklarira da je dokazano da su ispunjeni zahtjevi specificirani u svim propisima koji se primjenjuju na proizvod
- ❑ mora sadržavati elemente koji su specificirani u odgovarajućim modulima utvrđenim u Odluci 2008/768/EC
- ❑ mora biti na jeziku ili jezicima koje zahtijeva država članica na čije se tržište stavlja proizvod stavlja

Obveze gospodarskih subjekata

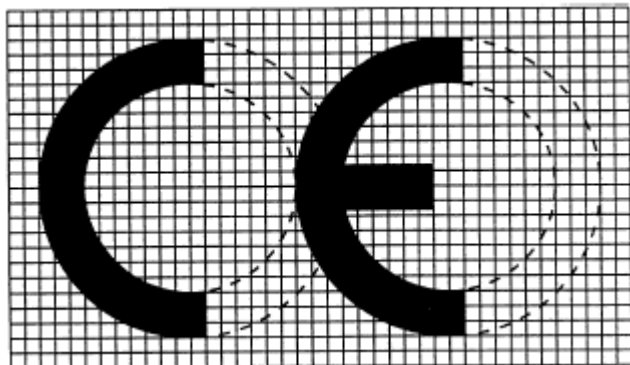
Odlukom 2008/768/EC uređuju se obveze gospodarskih subjekata koje se odnose na stavljanje proizvoda na tržište Zajednice u skladu s njihovom ulogom u opskrbnom lancu:

- proizvođača
- ovlaštenih zastupnika
- uvoznika
- distributera

Označivanje sukladnosti

- Proizvodi koji spadaju u područje primjene direktiva novoga pristupa moraju općenito nositi oznaku sukladnosti
- Oznaka CE vidljiv je znak koji stavlja proizvođač ili dobavljač na proizvod kako bi pokazao vlastima država članica Europske unije i drugim zainteresiranim stranama da proizvod zadovoljava sve direktive novoga pristupa koje se na njega primjenjuju.
- Oznaka CE mora biti jedina oznaka koja potvrđuje sukladnost proizvoda s primjenjivim zahtjevima odgovarajućega usklađenog zakonodavstva Zajednice kojim je predviđeno njezino stavljanje i ne smije se stavljati ni na kakve druge proizvode.
- Zabranjeno je stavljanje na proizvod oznaka, znakova ili natpisa koji bi mogli obmanuti treće osobe značenjem i oblikom oznake CE.
- Stavljanjem oznake CE na proizvod proizvođač izjavljuje da je proizvod u skladu sa svim primjenjivim zahtjevima i da preuzima punu odgovornost za sukladnost proizvoda sa svim primjenjivim zahtjevima utvrđenim u odgovarajućem usklađenom zakonodavstvu Zajednice koje predviđa njezino stavljanje.

Izgled oznake sukladnosti

Početna slova francuskog izraza

Conformité Européenne
(europska sukladnost)

Oznaka CE mora se staviti na proizvod ili na njegovu natpisnu pločicu na vidljiv, čitljiv i neizbrisiv način. Kad to nije moguće ili kad to ne dopušta narav proizvoda, ona se mora staviti na ambalažu i popratne dokumente.

Oznaka CE mora se staviti prije nego što se proizvod stavi na tržište. Iza nje se može nalaziti piktogram ili neka druga oznaka koja pokazuje posebni rizik ili uporabu.

Iza oznake CE mora se nalaziti identifikacijski broj prijavljenoga tijela kad je to tijelo uključeno u fazu upravljanja proizvodnjom.

Države članice moraju osigurati ispravnu primjenu režima kojim se uređuje stavljanje oznake CE i poduzeti odgovarajuće djelovanje u slučaju neispravne uporabe te oznake.

Tijela za ocjenu sukladnosti

Odluka 2008/768/EC utvrđuje:

- ❑ Kriterije za ovlašćivanje tijela za ocjenu sukladnosti
- ❑ Kriterije za državna tijela koja provode ovlašćivanje (prijavljivanje Komisiji i drugim državama članicama)
- ❑ Postupak prijavljivanja Komisiji
- ❑ Dodjelu brojeva tijelima za ocjenu sukladnosti (obveza Komisije)
- ❑ Obveze tijela za ocjenu sukladnosti (međusobna suradnja, informiranje, suradnja s tijelima za nadzor nad tržištem)
- ❑ Nadzor nad tijelima za ocjenu sukladnosti

Direktive novoga pristupa

- Direktiva 2006/95, niskonaponska oprema (stara 73/23/EEC) (LVD)
- Direktiva 94/9/EEC, oprema i zaštitni sustavi namijenjeni za uporabu u potencijalno eksplozivnim atmosferama (ATEX)
- Direktiva 2009/105, jednostavne tlačne posude (stara 87/404/EEC)
- Direktiva 88/378/EEC, sigurnost igračkaka
- Direktiva 90/396/EEC, uređaji na plinovita goriva
- Direktiva 92/42/EEC, djelotvornost novih vrelovodnih kotlova na plinovita ili kapljevita goriva
- Direktive 95/16/EC, dizala

Direktive novoga pristupa (nastavak)

- Direktiva 97/23/EEC, tlačna oprema
- Direktiva 2006/42/EC, strojevi (stara 98/37/EEC)
- Direktivu 90/384/EC, neautomatske vage
- Direktiva 93/42/EEC, medicinski uređaji
- Direktiva 98/79/EEC, *in vitro* dijagnostički medicinski uređaji
- Direktiva 2000/9/EC, žičare za prijevoz putnika
- Direktiva 2004/22/EC, mjerni instrumenti

Direktive novoga pristupa (nastavak)

- Direktiva 94/25/EEC, rekreacijska plovila
- Direktiva 1999/5/EC, radijska i telekomunikacijska terminala oprema
- Direktiva 93/15/EEC, eksplozivi za civilnu uporabu
- Direktiva 90/385/EC, medicinski aktivni implantabilni uređaji
- Direktiva 93/42/EEC, medicinski uređaji
- Direktiva 98/79/EEC, *in vitro* dijagnostički medicinski uređaji
- Direktiva 2000/9/EC, žičare za prijevoz putnika
- Direktiva 2004/22/EC, mjerni instrumenti

Direktive koje se temelje na načelima novoga pristupa ili općeg pristupa

Direktive za koje se ne zahtijeva oznaka CE:

- Direktiva 94/62/EEC, pakiranje i ambalažni otpad
- Direktiva 96/48/EEC, funkcionalna spojivost transeuropskih željezničkih sustava velikih brzina
- Direktiva vijeća 96/98/EEC, pomorska oprema
- Direktiva 96/48/EEC, funkcionalna spojivost transeuropskih konvencionalnih željezničkih sustava

Direktive novoga pristupa

koje se temelje na nekim načelima novoga pristupa ili općeg pristupa:

- Direktiva 96/57/EC, energetska djelotvornost kućanskih električnih hladnjaka, zamrzivača i njihovih kombinacija
- Direktiva 1999/36/EC, tlačna oprema koja se može prevoziti
- Direktiva 2000/14/EC, emisije buke u okolišu opremom za vanjsku uporabu
- Direktiva 2000/55/EC, energetska učinkovitost balastnih otpornika za fluorescentnu rasvjetu

Direktive koje se pozivaju na norme

- Direktiva 86/594/EEC, buka koju emitiraju kućanski uređaji
- Direktiva 2001/95/EC, opća sigurnost proizvoda
- Direktiva 97/67/EC, poštanski sustav Zajednice
- Direktiva 76/769/EEC, ograničenja na stavljanje na tržište i u uporabu određenih opasnih tvari

Područja na koja se primjenjuje stari pristup

- ❑ cestovna vozila, poljoprivredni i šumski i traktori
- ❑ necestovni pokretni strojevi
- ❑ određene vrste mjernih instrumenata
- ❑ kemijski proizvodi
- ❑ farmaceutski proizvodi
- ❑ kozmetički proizvodi
- ❑ prehrambeni proizvodi

Hrvatsko tehničko zakonodavstvo, usklađivanje (SSP, čl. 73)

Hrvatska će poduzeti mjere potrebne za postupno usklađivanje s tehničkim propisima Zajednice i europskom normizacijom, mjeriteljstvom i akreditacijom te postupcima za ocjenu sukladnosti

U tu svrhu strane će u prvoj fazi započeti:

- poticati uporabu tehničkih propisa Europske zajednice i europskih norma te postupaka ispitivanja i ocjene sukladnosti
- zaključivati po potrebi Europske protokole za ocjenu sukladnosti
- unapređivati razvoj infrastrukture za kakvoću: normizaciju, mjeriteljstvo, akreditaciju i ocjenu sukladnosti
- promicati sudjelovanje Hrvatske u radu specijaliziranih europskih organizacija (CEN, CENELEC, ETSI, EA, WELMEC, EUROMET itd.)

Odgovarajuće hrvatsko tehničko zakonodavstvo

- Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju sukladnosti (Narodne novine 20/10)
- Uredba o obavješćivanju u području norma, tehničkih propisa te propisa o uslugama informacijskog društva (Narodne novine 20/09, 154/09)

Zakon o tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenjivanju sukladnosti

Uređuje:

- način na koji mjerodavni ministri i ravnatelji državnih upravnih organizacija donose tehničke propise za proizvode
- postupke ocjene sukladnosti
- prava i obveze gospodarskih subjekata koji stavljaju proizvode na tržište
- rad tijela za ocjenu sukladnosti
- nadzor nad tržištem (inspekcijski nadzor)

HVALA NA POZORNOSTI!